

- support for the implementation of management technologies in the activities of the Bank]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Chernihiv state technological University. Economic science*, 4 (70), 371–378 [in Ukrainian].
4. Oparin, V.M. (2002). *Finansy (Zahalna teoriia) [Finance (General theory)]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
 5. Pavlova, L.N. (2003). *Finansovij menedzhment [Financial management]*. Moskva: JuNITI-DANA [in Russian].
 6. Yurii, S.I. (2002). *Finansy: vyshkil studii [Finance: training Studio]*. Ternopil: Kart-blansh [in Ukrainian].
 7. Rodionova, V.M., Vavilov, V.Ja. & Goncharenko, L.I. (2008). *Finansy [Finance]*. Moskva: Finansy i statistika [in Russian].

Oleksiy Gutsalyuk, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Classic private university, Zaporozhye, Ukraine

The System of Financial Support of Management Technology in Commercial Banks

The concept of «financial security» was analyzed and copyright variations of definitions have been provided by the author. The system of financial support for technology implementation management in the bank's activities was formed based on the study of the main elements of the system. Special attention was paid to the methods of financial support with the allocation of advantages and disadvantages to determine the feasibility of their using in banks. The aim of the article is formation the system of financial security of management technologies of a commercial bank in view of modern features of economic development.

The first step is to create the system of financial security of management technologies in banking activities, which will provide the completeness, timeliness and continuity of management processes that ensure the efficiency of individual commercial bank and sustainable development of the banking system as a whole.

We propose to define the financial support as a set of economic relations that relating to the involvement and use of financial resources for the implementation of defined goals. In our study, this goal is the introduction of technology management of the commercial bank. In our study, this goal is the introduction of management technologies of a commercial bank.

The system of financial security of management technologies, which has a clear structure and elemental composition. In such a system we should take into account such components as the principles, objectives, functions, methods, consistency and result.

financial support, system of management technologies, self-financing, venture capital financing, financing by debt securities

Одержано 30.04.15

УДК 631:336.22

О.А. Магопечь, доц., канд. екон. наук

А.В. Босенко, асп.

Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

Генезис системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в Україні

В статті висвітлено особливості розвитку системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в ретроспективі на основі аналізу положень податкового законодавства. Досліджено ефективність дії спеціальної системи оподаткування на стимулювання розвитку сільськогосподарських товаровиробників. Визначено позитивні і негативні наслідки податкових реформ та окреслено напрями корегування умов оподаткування сільськогосподарських товаровиробників у перспективі **податки, система оподаткування, сільськогосподарські товаровиробники, фіксований сільськогосподарський податок, єдиний податок**

© О.А. Магопечь, А.В. Босенко, 2015

Е.А. Магопец, доц., канд. екон. наук

А.В. Босенко, асп.

Кіровоградський національний технічний університет, г. Кіровоград, Україна

Генезис системы налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей в Украине

В статье освещены особенности развития системы налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей в ретроспективе на основе анализа положений налогового законодательства. Исследована эффективность действия специальной системы налогообложения на стимулирование развития сельскохозяйственных товаропроизводителей. Определены положительные и отрицательные последствия налоговых реформ и обозначены направления корректировки условий налогообложения сельскохозяйственных товаропроизводителей в перспективе

налоги, система налогообложения, сельскохозяйственные товаропроизводители, фиксированный сельскохозяйственный налог, единый налог

Постановка проблеми. Ефективний розвиток національної економіки, її окремих сфер та видів економічної діяльності, які є пріоритетними для держави, неможливий без корегування загальних правил оподаткування й створення особливих умов оподаткування для окремих суб'єктів господарювання, спрямованих на стимулювання їх розвитку, нарощування обсягів виробництва та стабілізацію фінансового стану. Однією з таких сфер національної економіки, від діяльності якої залежить як продовольча безпека держави, так і можливість функціонування ряду галузей промисловості є сільськогосподарське виробництво, яке крім всього іншого є ще й експортоорієнтованим.

Особливі умови оподаткування сільськогосподарських товаровиробників являють собою систему заходів та правил, які визначають певний порядок щодо організації та здійснення оподаткування у цій сфері виробництва. Від загального режиму оподаткування вони відрізняються запровадженою державою фінансовою підтримкою суб'єктів господарювання, що спрямована на покращення фінансового забезпечення галузі й ґрунтується на особливому порядку визначення елементів окремих податків і зборів та передбачає звільнення від сплати певних податків і зборів.

З моменту набуття Україною незалежності, система оподаткування сільськогосподарських товаровиробників постійно перебувала в зоні активної уваги політиків, законотворців, науковців, що супроводжувалось внесенням численних змін до нормативно-правових актів податкового законодавства в аграрній сфері, які не завжди спрощували, а іноді й навпаки - ускладнювали їх діяльність. Прийняття Податкового кодексу теж не зупинило цей процес. Закріплений у Главі 2 «Фіксований сільськогосподарський податок» розділу XIV «Спеціальні податкові режими» особливий порядок оподаткування сільськогосподарських товаровиробників проіснував з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2014 року, а з 1 січня 2015 року спеціальний режим оподаткування сільськогосподарських товаровиробників знову зазнав чергових змін, і судячи з наявних тенденцій – не востаннє.

За таких умов актуалізується розгляд питань спрямованих на ретроспективний аналіз функціонування системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, що дозволяють з'ясувати її роль у стимулюванні діяльності сільськогосподарських товаровиробників, виявити специфічні особливості на різних етапах функціонування та визначити альтернативи розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань, пов'язаних з особливостями оподаткування сільськогосподарських товаровиробників займалися Боровик П.М., Дем'яненко М.Я., Жук В.М., Слатвінська М.О., Тулуш Л.Д., Юшко С.В. та ін., зосереджуючи увагу здебільшого на оцінці поточного стану податкової системи

та визначенні перспектив її розвитку, ґрунтуючись на результатах саме поточної оцінки, без врахування специфіки окремих етапів її функціонування у ретроспективі.

Постановка завдання. Завданням даної статті є дослідження історії виникнення, розвитку та трансформації системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників задля з'ясування особливостей її розвитку на кожному з етапів функціонування та оцінки ефективності дії в напрямі забезпечення стимулюючого впливу на діяльність суб'єктів господарювання й виявлення можливих альтернатив розвитку.

Виклад основного матеріалу. Формування системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників та основних принципів її побудови започатковано з прийняттям Закону України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 р. № 1251-ХІІ [16], хоча будь-яких пільг для даної категорії платників податків на той момент часу не передбачалося. Протягом 1991 року були запроваджені нові види податків, зборів, обов'язкових платежів, які кардинально відрізнялися від тих, що діяли в період командно-адміністративної економіки, та за відсутності державної підтримки й доступних кредитних ресурсів, призвели до погіршення фінансово-економічної діяльності сільськогосподарських товаровиробників. За таких умов виникла нагальна необхідність коригування системи оподаткування. Так, Законом УРСР «Про порядок дії на території УРСР в 1991 р. Закону СРСР «Про податки з підприємств, установ, організацій» від 05.07.1991 р. № 1308-ХІІ [20] запроваджувалось пільгове оподаткування сільськогосподарських виробників. Ним визначалось, що основні виробники сільськогосподарської продукції (колгоспи, радгоспи, селянські (фермерські) господарства) не вважаються платниками податку на прибуток. Інші виробники сільськогосподарської продукції (міжгоспи, кооперативи, їх об'єднання тощо) оподатковувалися податком на прибуток у межах граничного рівня рентабельності за ставкою 1,5 %. Починаючи з 1992 р., відповідно до Закону України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій» від 21.02.1992 р. № 2147-ХІІ [11], сільськогосподарські товаровиробники сплачували податок лише з доходів, одержаних від реалізації несільськогосподарської продукції за ставкою 18%, прибуток від основної діяльності оподаткуванню не підлягав. Перший квартал 1993 р. ознаменувався змінами у механізмі оподаткування прибутку сільськогосподарських підприємств, отриманого від реалізації несільськогосподарської продукції, сутність зміни – оподаткуванню підлягав не доход від реалізації, а прибуток, отриманий від такої реалізації. Починаючи з другого кварталу 1993 р. та у 1994 р. податок знову починають розраховувати з доходу. Відповідно до Закону України «Про державний бюджет України на 1994 рік» від 01.02.1994 р. № 389-ХІІ [7] для сільськогосподарських підприємств була встановлена ставка податку на рівні 22 % та передбачені щомісячні авансові платежі, що призвело до дефіциту обігових коштів сільгоспвиробників. Як наслідок, ні держава, ні сільськогосподарські товаровиробники позитивного ефекту від таких податкових новацій не отримали: збільшувалось податкове навантаження на сільгоспвиробників, зростала податкова заборгованість перед бюджетом, почав розвиватись тіньовий сектор економіки. Прийняття Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР (набрав чинності з 01.01.1995 р.) [13], відповідно з яким, об'єктом оподаткування визнавався прибуток, дещо знизило податкове навантаження на фінансові показники діяльності сільськогосподарських товаровиробників, оскільки останні звільнялись від щомісячних авансових платежів, а сам податок на прибуток сплачувався лише з прибутку, одержаного від реалізації несільськогосподарської продукції за ставкою 30 %. Кардинально новий порядок оподаткування прибутку підприємств був введений з

другого півріччя 1997 р., з набранням чинності Закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.1997 р. № 287/97-ВР [12], згідно з яким, прибуток від сільськогосподарського виробництва теж визнавався об'єктом оподаткування, а ставка податку становила 30%. Однак, сільськогосподарські товаровиробники одержали право на особливий порядок сплати цього податку - лише після закінчення відповідного звітнього року й визначення фінансових результатів. Зниженню податкового навантаження також сприяло зменшення суми нарахованого податку на прибуток на суму податку на землю, що використовувалась у сільськогосподарському виробничому обороті й можливість перенесення на зменшення валових доходів майбутніх податкових періодів, балансових збитків звітнього податкового року.

1997 рік ознаменувався прийняттям ще одного нормативного акта, впровадження якого негативно позначилось на платіжній дисципліні сільськогосподарських товаровиробників та призвело до спаду їх ділової активності - Закону України «Про податок на додану вартість» від 03.04.97 р. № 168/97-ВР [15]. Як наслідок, в період 1997-1998 рр. податкова заборгованість сільськогосподарських товаровиробників набула катастрофічних масштабів, погасити яку вони не мали можливості у зв'язку з масовою їх збитковістю (у 1997 та 1998 роках їх нараховувалося відповідно 87,2% і 91,9% до загальної кількості сільськогосподарських підприємств [22, с.110]). Отже, ситуація, яка склалася у агропромисловому виробництві, вимагала невідкладної зміни податкової політики держави.

Низка нормативних документів прийнятих в період 1997-1998 рр. (Закон України «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків станом на 31.03.1997 р.» від 05.06.1997 №314/97, Закон України «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків – цукрових заводів (комбінатів) станом на 1 січня 1998 р. сільськогосподарських підприємств станом на 1 січня 1999р.» від 05.02.1999 №428 – XIV, Указ Президента України «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників» від 02.01.1998 р. № 1328/98 [17; 18; 23]), в деякій мірі нормалізувала ситуацію, але цього було недостатньо для виведення сільськогосподарських товаровиробників з глибокої економічної кризи.

Нагальним питанням було впровадження таких важелів податкової політики, які б враховували специфіку діяльності галузі, зокрема сезонність, залежність від природно-кліматичних умов, тривалий період виробництва, нееластичність попиту на сільськогосподарську продукцію, диспаритет цін й т. ін. З метою виходу з цього становища у 1998 р. запроваджується в порядку експерименту у Старобешівському районі Донецької області, Глобинському районі Полтавської області і Ужгородському районі Закарпатської області - Фіксований сільськогосподарський податок (ФСП), порядок справляння якого регламентувався Законом України «Про запровадження в порядку експерименту єдиного (фіксованого) податку для сільськогосподарських товаровиробників» від 15.01.1998 р. № 25-ВР [9]. Згідно з даним Законом, суб'єктом оподаткування ФСП вважались сільськогосподарські підприємства, які виробляли сільськогосподарську продукцію та у яких валовий дохід від операцій з продажу цієї продукції за попередній звітний (податковий) рік перевищував 50% загальної суми валового доходу підприємства. Об'єктом оподаткування було визначено площу сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробнику у власність чи надану йому у користування. Ставки ФСП встановлювались залежно від обсягів та видів сільгоспугідь, які перебували у користуванні, а не від розміру фінансових результатів підприємства, що виявилось дієвим важелем стимулювання діяльності сільськогосподарських товаровиробників. ФСП сплачувався в рахунок 12

податків та зборів, в тому числі податку на прибуток, плати за землю, збору на обов'язкове соціальне страхування та збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Позитивний ефект від впровадження такого експерименту сприяв поширенню застосування ФСП на всій території України починаючи з 1 січня 1999 р. Згідно Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17.12.1998 р. № 320-XI, фіксований сільськогосподарський податок – це податок, який не змінюється протягом визначеного Законом терміну і справляється з одиниці земельної площі [19] й на час його прийняття виступав альтернативою щодо загальної системи оподаткування.

Для стабілізації сільськогосподарського виробництва та покращення фінансового стану сільськогосподарських товаровиробників з 1 січня 1999 року до 1 січня 2001 року Законом було передбачено звільнення від сплати фіксованого сільськогосподарського податку сільськогосподарських товаровиробників, які відповідно до норм цього Закону визначались його платниками (однак таке звільнення можна вважати «умовним», оскільки від обов'язку щодо сплати страхових внесків на обов'язкове державне пенсійне страхування та обов'язкове соціальне страхування платників ФСП ніхто не звільняв, а враховуючи, що величина цих внесків становила 70% від загальної суми ФСП, то дійсно «умовним» було і рішення щодо такого звільнення від сплати податку).

На етапі впровадження фіксованого сільськогосподарського податку термін його дії було передбачено до 01.01.2004 р., однак, зважаючи на відсутність альтернативного варіанту податкового стимулювання розвитку галузі, термін його чинності, згідно Закону України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 31 жовтня 2008 р. № 639-VI [14] продовжено до 31.12.2009 р., а з 1 січня 2010 р., згідно Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки агропромислового комплексу в умовах світової фінансової кризи» від 22 грудня 2009 р. №1782-VI [5], його дію було продовжено безтерміново.

Законом України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17.12.1998 р. № 320-XI визначалися основні критерії для переходу на сплату фіксованого сільськогосподарського податку. До осіб, які згідно з Законом могли бути зареєстровані як платники ФСП, відносились сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм, передбачених законами України, селянські та інші господарства, які займаються виробництвом (вирощуванням), переробкою та збутом сільськогосподарської продукції, у яких сума, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки за попередній звітний (податковий) рік, перевищувала 50 відсотків загальної суми валового доходу підприємства [19]. Об'єктом оподаткування для платників фіксованого сільськогосподарського податку було визначено площу сільськогосподарських угідь, переданих сільськогосподарському товаровиробнику у власність або наданих йому у користування, в тому числі на умовах оренди. Ставка фіксованого сільськогосподарського податку з одного гектара сільськогосподарських угідь встановлювалася у відсотках до їх грошової оцінки, проведеної за станом на 1 липня 1995 року, відповідно до Методики, затвердженої Кабінетом Міністрів України, в таких розмірах: для ріллі, сіножатей та пасовищ - 0,5; для багаторічних насаджень - 0,3.

Враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва та нерівномірність отримуваних доходів протягом року, було передбачено й відповідний розподіл суми податку, який підлягав сплаті: у I кварталі й II кварталі – по 10 відсотків від річної суми

податку; у III кварталі - 50 відсотків від річної суми податку; у IV кварталі - 30 відсотків від річної суми податку.

З урахуванням обмеженості та дефіциту оборотних коштів сільськогосподарських товаровиробників, на етапі впровадження ФСП, його платникам було надано право вибору форми сплати податку: у грошовій формі, або у формі поставок сільськогосподарської продукції. Пізніше, з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 03.04.2003 р. № 659-IV [6], з 01.01. 2003 року можливість здійснення сплати ФСП в натуральній формі була скасована. Згідно даного Закону було уточнено об'єкт і ставки оподаткування ФСП, шляхом включення до об'єкту оподаткування земель водного фонду, які використовуються рибницькими, рибальськими та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах (озерах, ставках та водосховищах) та визначено ставку податку для даного виду угідь у розмірі 1,5 відсотка грошової оцінки одиниці площі ріллі по областях та Автономній Республіці Крим.

Отримавши можливість вибору спеціальної (альтернативної) системи оподаткування, сільськогосподарські товаровиробники отримали спрощений механізм податкових розрахунків (сума податку визначалася множенням площі сільськогосподарських угідь на ставку ФСП), скорочення числа податкових платежів сплачуваних до бюджету (на момент введення ФСП його платники звільнялися від сплати 12 податкових платежів: податку на прибуток підприємств; плати (податку) за землю; податку з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів; комунального податку; збору за геологорозвідувальні роботи, виконані за рахунок державного бюджету; збору до Фонду для здійснення заходів по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту населення; збору на обов'язкове соціальне страхування; збору на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування України; збору на обов'язкове державне пенсійне страхування; збору в Державний інноваційний фонд; плати за придбання торгового патенту на здійснення торговельної діяльності; збору за спеціальне використання природних ресурсів [19]), зниження податкового навантаження (за 1999-2004 рр. рівень податкового навантаження на платників фіксованого сільськогосподарського податку у середньому не перевищував 2,5 грн. на 100 грн. виручки [2]) та можливість здійснювати планування своєї діяльності наперед, розраховувавши суму податкових платежів, які необхідно буде сплатити до бюджету у наступному звітному періоді.

В той же час, включення до переліку податкових платежів, що сплачувались в рахунок ФСП внесків на обов'язкове пенсійне страхування та на обов'язкове соціальне страхування, сприяли зниженню соціальної захищеності працівників при настанні «страхового випадку», бо при мізерних сумах ФСП, мізерні кошти спрямовувались і до Пенсійного фонду й до Фонду соціального страхування, незважаючи на те, що реально зростав рівень прибутковості суб'єктів господарювання й їх можливості щодо своєчасної виплати заробітної плати у пристойному розмірі. Наслідком цього, як зазначає М.О. Слатвінська, стала наявність 2,5 млн. працівників, які втратили право на страховий стаж цих років та частину доходів, що мали б отримати за системою пенсійного забезпечення [22, с.110].

Суттєвих змін порядок справляння ФСП зазнав у 2004 р., з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств» від 23.12.2004 р. № 2287-IV [4]. Насамперед, був зменшений перелік податкових платежів у рахунок яких сплачувався фіксований

сільськогосподарський податок (вилучено: збір на обов'язкове соціальне страхування; збір на будівництво, реконструкцію, ремонт і утримання автомобільних доріг загального користування України; збір на обов'язкове державне пенсійне страхування) та підвищена частка доходу, одержана від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, що необхідна для отримання статусу платника ФСП з 50 % до 75 %. Крім цього, зменшено ставку фіксованого сільськогосподарського податку за всіма видами сільськогосподарських угідь, які є об'єктом оподаткування до наступних розмірів: для ріллі, сіножатей та пасовищ - 0,15; для багаторічних насаджень - 0,09; для земель водного фонду, які використовувалися рибницькими, рибальськими та риболовецькими господарствами для розведення, вирощування та вилову риби у внутрішніх водоймах, - 0,45 відсотка грошової оцінки одиниці площі ріллі по областях та АРК.

Починаючи з 01 січня 2005 р. платники фіксованого сільськогосподарського податку зобов'язані були сплачувати страхові внески, що перераховувалися до солідарної системи за найманих працівників за спеціальною ставкою від об'єкта оподаткування, визначеною Законом України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР [10], яка у 2005-2006 рр. була встановлена у розмірі 20 відсотків загальної ставки (загальна ставка була встановлена у розмірі 32% від об'єкта оподаткування). Тобто, платники фіксованого сільськогосподарського податку за вказаний період нараховували пенсійні внески за ставкою 6,4%. Ця ставка підлягала щорічному збільшенню на 20 відсоткових пунктів у наступних бюджетних роках до її досягнення загального розміру ставки збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що передбачалося починаючи з 2010 року.

Отже, з однієї сторони, виключення збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з переліку платежів, в рахунок яких сплачувався ФСП є виправданим, з точки зору забезпечення соціальної захищеності працівників галузі, а з іншої сторони - очевидним є зростання податкового навантаження на суб'єктів господарювання, яке в деякій мірі нівелювалося зменшенням податкових ставок по ФСП та зафіксованій станом на 1995 рік грошової оцінки сільськогосподарських угідь, покладеної в основу розрахунку податку. Як наслідок, рівень податкового навантаження у 2009 р. збільшився у 9 разів, а з 2010 р. зріс ще на 40% [22, с.111].

Прийняття Податкового Кодексу України від 02.12.2010, № 2755-VI [21], від якого чекали революційних змін у національній системі оподаткування, суттєвих змін у порядок оподаткування сільськогосподарських товаровиробників не вніс. До Кодексу у розділ XIV «Спеціальні податкові режими» було включено Главу 2 «Фіксований сільськогосподарський податок», більшість норм якої інкорпоровано з Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» в редакції Закону від 17.12.1998 р. № 320-XIV, зі змінами і доповненнями, що діяли на час прийняття Податкового кодексу.

Новації Податкового кодексу, що регламентували порядок справляння ФСП з 01.01.2011 р. до 31.12.2014 р. полягали в наступному:

- конкретизовано понятійний апарат термінів, які безпосередньо використовуються у процесі справляння податку, що встановлює чіткість у розумінні понять та унеможлиблює вільне їх трактування як платниками податку, так і державними фіскальними органами й таким чином усуває можливість виникнення протиріч. Зокрема, визначено поняття «сільськогосподарські угіддя», до яких віднесено рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги (п. 14.1.233 ПКУ); деталізовано визначення сільськогосподарської продукції, зазначаючи, що це продукція груп 1-24 УКТ ЗЕД (п. 14.1.234 ПКУ); уточнено поняття «сільськогосподарський товаровиробник», яке доповнено положенням, згідно з яким такий товаровиробник

може займатися переробкою власновиробленої сировини на давальницьких умовах (п. 14.1.235 ПКУ).

- платниками податку, з урахуванням встановлених обмежень, можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків (п. 301.1 ПКУ) (ст. 2 Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» передбачала можливість реєстрації лише за умови перевищення такої частки 75 відсотків).

- введено додаткові обмеження до переліку осіб, які можуть бути зареєстровані платниками податку. Так, не можуть бути такими: суб'єкти господарювання, у яких понад 50% доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин, диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (п. 301.6.1 ПКУ); суб'єкти господарювання, що провадять діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29-2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції (п. 301.6.2 ПКУ); суб'єкти господарювання, які станом на 1 січня базового (звітного) року мають податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин) (п. 301.6.3 ПКУ).

- упорядковано ставки ФСП, які складали: для ріллі, сіножатей та пасовищ - 0,15 відсотків до бази оподаткування (для ріллі, сіножатей та пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях - 0,09); для багаторічних насаджень - 0,09 (для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях - 0,03); для земель водного фонду - 0,45 відсотка бази оподаткування. Введено нову ставку податку для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди - 1% бази оподаткування. Під спеціалізацією на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті мали на увазі перевищення частки доходу, отриманого від реалізації такої продукції та продукції її переробки двох третин доходу (66 відсотків) від реалізації усієї власновиробленої сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки (п. 304.1. ПКУ).

- врегульовано питання сплати податку, у випадку коли платник ФСП володіє земельними ділянками на правах оренди. Якщо орендодавець є також платником фіксованого сільськогосподарського податку, то саме він повинен був включати до своєї декларації земельну ділянку, що передана в оренду (п. 306.6 ПКУ). Якщо ж орендодавець не є платником цього податку, то орендовану земельну ділянку в свою декларацію включає орендар (п. 306.7 ПКУ).

- скорочено перелік податкових платежів у рахунок яких сплачувався фіксований сільськогосподарський податок. Платники ФСП звільнялися від сплати лише двох податків: податку на прибуток і земельного податку та двох зборів: збору за спеціальне використання води й збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

- враховано специфіку діяльності сільськогосподарських товаровиробників та її безпосередню залежність від природно-кліматичних умов й пов'язаних з цим ризиків. Якщо платники фіксованого сільськогосподарського податку не можуть виконати вимогу щодо 75-відсоткового критерію частки сільськогосподарського товаровиробництва у зв'язку з виникненням обставин непереборної сили у

попередньому податковому (звітному) році, то до таких платників податку в наступному податковому (звітному) році не застосовується вимога, згідно з якою частка сільськогосподарського товаровиробництва повинна дорівнювати або перевищувати 75%. Однак, підтвердження наявності таких обставин непереборної сили та перелік суб'єктів господарювання, що постраждали внаслідок таких обставин, здійснюється шляхом прийняття відповідного рішення обласних рад та Верховної Ради АРК.

Аналізуючи новації Податкового кодексу внесені до системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, слід вказати на врегулювання прогалін у законодавстві, щодо неоднозначного тлумачення та розуміння окремих норм, понять, термінів, які регламентували порядок справляння ФСП й водночас незмінності загального підходу до механізму його справляння. Так, за період з 2005 р. по 2014 р. середній розмір ФСП з гектара угідь знизився з 7,00 грн. до 5,9 грн., рівень оподаткування відносно середньої виручки з 1 га угідь знизився відповідно з 0,4 до 0,1, а частка надходжень від ФСП у 2014 р. у загальній сумі податкових надходжень від сільгосп підприємств складала менш як 3% [1]. Як наслідок, маємо не тільки позитивний ефект від його функціонування, що забезпечує підвищення прибуткової діяльності й нарощування обсягів виробництва сільськогосподарських товаровиробників, але й непропорційне податкове навантаження для платників, оскільки збиткові суб'єкти господарювання все одно повинні сплачувати ФСП, незалежно від результатів діяльності, а прибуткові та високорентабельні корпоративні й агрохолдингові господарства, виробляючи переважно комерційно привабливу та експортоорієнтовану продукцію отримують надприбутки, сплачуючи мізерні суми податків, порівняно з отримуваними доходами.

Нагальним питанням стало внесення коректив у механізм справляння фіксованого сільськогосподарського податку. Відтак, з 1 січня 2015 року порядок застосування спеціального режиму оподаткування для сільськогосподарських товаровиробників зазнав суттєвих змін.

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII [3] внесено зміни до Податкового кодексу України, відповідно з якими Главу 2 «Фіксований сільськогосподарський податок» виключено з Податкового кодексу, а для колишніх платників фіксованого сільськогосподарського податку виділено окрему групу платників єдиного податку – четверту, із використанням можливості застосування спрощеної системи оподаткування. Відповідно до ст. 291.4 ПКУ, четверта група суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності - сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків. Відтак, колишні платники ФСП з 01.01.2015 р. стають платниками єдиного податку четвертої групи, зі спеціальними умовами його справляння, майже ідентичними за умовами справляння з ФСП, однак скоригованими відповідно до потреб забезпечення виконання податком фіскальних та регулюючих завдань. Сутність новацій, які стосуються зміни умов застосування спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників полягають у такому:

- визначено необхідність наявності оформлених та зареєстрованих прав власності/користування земельними ділянками відповідно до законодавства, тобто з дотриманням вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р. № 1952 - IV [8] (п. 14.1.235 ст 14 ПКУ та п. 292¹.1 ст. 292¹ ПКУ);

- базою оподаткування (п. 292¹.2 ст. 292¹ ПКУ) є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріплі, сіножатей, пасовищ і багаторічних

насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого розділом XII ПКУ (що застосовується при сплаті земельного податку);

- підставою для нарахування податку є дані державного земельного кадастру та/або дані з державного реєстру речових прав на нерухоме майно (п. 292¹.3 ст. 292¹ ПКУ). Центральні органи виконавчої влади, щомісяця, але не пізніше 10 числа наступного місяця, а також за запитом відповідного контролюючого органу за місцезнаходженням земельної ділянки подають інформацію, необхідну для обчислення і справляння податку;

- розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду становить (у відсотках бази оподаткування) (ст. 293.9. ПКУ): для ріллі, сіножатей і пасовищ - 0,45; для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,27; для багаторічних насаджень - 0,27; для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,09; для земель водного фонду - 1,35; для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виросуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, - 3.

- сплачується податок щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у таких розмірах від річної суми податку: у I кварталі та II кварталі – по 10%, у III кварталі – 50%, у IV кварталі – 30% (ст. 295.9.2. ПКУ).

- платники єдиного податку четвертої групи звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів: податку на прибуток підприємств; податку на майно (в частині земельного податку), рентної плати за спеціальне використання води (ст. 297.1. ПКУ).

- для підтвердження або набуття статусу платника єдиного податку четвертої групи сільськогосподарські товаровиробники повинні подати до 20 лютого поточного року (ст. 298.8.1. ПКУ): загальну податкову декларацію з податку на поточний рік щодо всієї площі земельних ділянок, з яких справляється податок; звітну податкову декларацію з податку на поточний рік окремо щодо кожної земельної ділянки; розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва; відомості (довідку) про наявність земельних ділянок.

Отже, суттєвими змінами в механізмі оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, які забезпечать принаймні мінімальну реалізацію фіскальних завдань даного податку є зміни, що стосуються необхідності індексації бази оподаткування та збільшені втричі ставки податку. Як зазначає Л.Д. Тулуш [1], індексація бази нарахування єдиного податку четвертої групи обумовить збільшення сум податку з гектара сільгоспугідь у понад шість разів. З урахуванням підвищення ставок, середній розмір єдиного податку для платників четвертої групи зросте із менш як 6 грн/га (у 2014 році) до більш як 115 грн/га у 2015 році, або у понад 19,5 разів. Таке зростання величини податку, не можна назвати невинуватим, бо ті мізерні суми, які сплачувались останніми роками, спотворювали саму сутність податку, як такого та звели нанівець його «стимулюючий ефект». В той же час, податкові нововведення 2015 року не забезпечують реалізацію завдань регулюючого характеру спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, а тому вимагають подальшого корегування та удосконалення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З'ясувавши особливості розвитку та трансформації системи оподаткування сільськогосподарських товаровиробників в історичній ретроспективі, можемо констатувати доцільність

введення та функціонування спеціального податкового режиму для оподаткування їх діяльності, особливо в умовах системної кризи, внутрішніх і зовнішніх викликів та загроз. Проте, кожен з етапів функціонування спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників, який характеризується насамперед, змінами податкового законодавства, мав як сильні, так і слабкі сторони: на етапі впровадження ФСП, сільськогосподарських товаровиробників вдалося витягти з боргової прірви та стабілізувати фінансово-економічні показники їх діяльності, проте починаючи з 2005 року по 2014 рік «стабільність податкового законодавства» в сфері оподаткування сільськогосподарських товаровиробників перетворила спеціальний режим оподаткування в суто формальний платіж, який не виконував жодного з завдань, притаманних податковому платежу, а новації 2015 року, хоча й не зовсім позитивно сприйняті платниками й лобістами їх інтересів, сприяли встановленню фіскальної справедливості в порівнянні з іншими категоріями платників податків, діяльність яких оподатковувалась в межах спеціальних податкових режимів.

Подальший розвиток спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських товаровиробників вбачаємо у корегуванні умов їх оподаткування в напрямі диференційованого підходу до визначення категорій платників єдиного податку в межах четвертої групи за площею сільськогосподарських угідь, за обсягом доходів, за чисельністю найманих працівників, що забезпечить: удосконалення механізму справляння податку, рівність умов та стимулювання ефективного розвитку бізнесу агроформувань, поєднання інтересів держави й сільськогосподарських товаровиробників. Розгляду означених питань будуть присвячені наші подальші дослідження.

Список літератури

1. АгроПерспектива. Податкові подарунки [Електронний ресурс] // agroperspectiva.com. – Режим доступу: http://www.agroperspectiva.com/ru/free_article/268 – Заголовок з екрану.
2. Дем'яненко М.Я. Проблеми адаптації податкової системи до умов агропромислового виробництва / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2008. – № 2. – С. 17-25.
3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 року № 71-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств» від 23.12.2004 р. № 2287-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2287-15>
5. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо підтримки агропромислового комплексу в умовах світової фінансової кризи» від 22 грудня 2009 р. №1782-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1782-17>
6. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 03.04.2003 р. № 659-IV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/659-15>
7. Закон України «Про державний бюджет України на 1994 рік» від 01.02.1994 р. № 389-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: akon4.rada.gov.ua/laws/show/3898-12
8. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р. № 1952 – IV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>
9. Закон України «Про запровадження в порядку експерименту єдиного (фіксованого) податку для сільськогосподарських товаровиробників» від 15.01.1998 р. № 25-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/25/98-вр>
10. Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26.06.1997 р. № 400/97-ВР (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/400/97-вр>
11. Закон України «Про оподаткування доходів підприємств і організацій» від 21.02.1992 р. № 2147-XII (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

- <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2146-12>
12. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» в редакції Закону від 22.05.1997 р. № 287/97-ВР (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/go/334/94-вр
 13. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.1994 р. № 334/94-ВР (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/go/334/94-вр
 14. Закон України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 31 жовтня 2008 р. № 639-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/639-17>
 15. Закон України «Про податок на додану вартість» від 03.04.97 р. № 168/97-ВР (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/168/97-вр>
 16. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.1991 р. № 1251-XII (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1251-12>
 17. Закон України «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків станом на 31.03.1997 р.» від 05.06.1997 № 314/97 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/314/97-вр>
 18. Закон України «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків – цукрових заводів (комбінатів) станом на 1 січня 1998 р. сільськогосподарських підприємств станом на 1 січня 1999 р.» від 05.02.1999 № 428 – XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428-14>
 19. Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17.12.1998 р. № 320-XI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/320-14>
 20. Закон УРСР «Про порядок дії на території УРСР в 1991 р. Закону СРСР «Про податки з підприємств, установ, організацій» від 05.07.1991 р. № 1308-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1308-12>
 21. Податковий Кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35>
 22. Слатвінська М. О. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу: стан, проблеми, перспективи: монографія [Текст] / М. О. Слатвінська. – Одеса, 2012. – 252 с.
 23. Указ Президента України «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників» від 02.01.1998 р. № 1328/98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1328/98>

References

1. Sait «AhroPerspektyva». Podatkovi podarunky [Site «Agroperspektiva». Tax gifts]. *agroperspektiva.com*. Retrieved from: http://www.agroperspektiva.com/ru/free_article/268 [in Ukrainian].
2. Dem'ianenko, M.Ya. (2008). Problemy adaptatsii podatkovoi systemy do umov ahropromyslovoho vyrobnytstva [Problems adapting the tax system to conditions of agroindustrial production]. *Ekonomika APK – Economy APC*, 2, 17-25 [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo podatkovoi reformy» [The Law of Ukraine «On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine on tax reform»] vid 28.12.2014 roku № 71-VIII. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy schodo opodatkuvannia sil'skohospodars'kykh pidpriemstv» [The Law of Ukraine «On amendments to some laws of Ukraine concerning the taxation of agricultural enterprises»] vid 23.12.2004 r. № 2287-IV. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2287-15> [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy schodo pidtrymky ahropromyslovoho kompleksu v umovakh svitovoi finansovoi kryzy» [The Law of Ukraine «On amendments to some laws of Ukraine concerning support of agriculture in the global financial crisis»] vid 22 hrudnia 2009 r. №1782-VI. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1782-17> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro fiksovanyj sil'skohospodars'kyj podatok» [The Law of Ukraine «On Amendments to the Law of Ukraine «On fixed agricultural tax»]

- vid 03.04.2003 r. № 659-IV (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/659-15> [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnyj biudzheth Ukrainy na 1994 rik» [The Law of Ukraine «On State Budget of Ukraine for 1994»] vid 01.02.1994 r. № 389-XII. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3898-12 [in Ukrainian].
 8. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu reiestratsiiu rechovykh prav na nerukhome majno ta ikh obtiazhen'» [The Law of Ukraine «On State Registration of Rights to Real Estate and Their Encumbrances»] vid 01.07.2004 r. № 1952 – IV (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1952-15> [in Ukrainian].
 9. Zakon Ukrainy «Pro zaprovadzhennia v poriadku eksperymentu iedynoho (fiksovanoho) podatku dlia sil'skohospodars'kykh tovarovyrobnykiv» [The Law of Ukraine «On the introduction of an experiment in single (fixed) tax for agricultural producers»] vid 15.01.1998 r. № 25-VR. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/25/98-vr> [in Ukrainian].
 10. Zakon Ukrainy «Pro zbir na obov'iazkove derzhavne pensijne strakhuvannia» [The Law of Ukraine «About the collection on obligatory state pension insurance»] vid 26.06.1997 r. № 400/97-VR (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/400/97-vr> [in Ukrainian].
 11. Zakon Ukrainy «Pro opodatkovannia dokhodiv pidpriemstv i orhanizatsij» [The Law of Ukraine «On taxation of income of enterprises and organizations»] vid 21.02.1992 r. № 2147-XII (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2146-12> [in Ukrainian].
 12. Zakon Ukrainy «Pro opodatkovannia prybutku pidpriemstv» [The Law of Ukraine «On the Corporate Income Tax»] v redaktsii Zakonu vid 22.05.1997 r. № 287/97-VR (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: zakon4.rada.gov.ua/go/334/94-vr [in Ukrainian].
 13. Zakon Ukrainy «Pro opodatkovannia prybutku pidpriemstv» [The Law of Ukraine «On the Corporate Income Tax»] vid 28.12.1994 r. № 334/94-VR (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: zakon4.rada.gov.ua/go/334/94-vr [in Ukrainian].
 14. Zakon Ukrainy «Pro pershocherhovi zakhody schodo zapobihannia nehatyvnykh naslidkam finansovoi kryzy ta pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy» [The Law of Ukraine «On Priority Measures to prevent negative consequences of financial crisis and amending some legislative acts of Ukraine»] vid 31 zhovtnia 2008 r. № 639-VI. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/639-17> [in Ukrainian].
 15. Zakon Ukrainy «Pro podatok na dodanu vartist'» [The Law of Ukraine «On Value Added Tax»] vid 03.04.97 r. № 168/97-VR (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/168/97-vr> [in Ukrainian].
 16. Zakon Ukrayiny «Pro systemu opodatkovannia» [The Law of Ukraine «On Taxation System»] vid 25.06.1991 r. № 1251-XII (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1251-12> [in Ukrainian].
 17. Zakon Ukrainy «Pro spysannia ta restrukturyzatsiiu podatkovoi zaborhovanosti platnykiv podatkov stanom na 31.03.1997 r.» [The Law of Ukraine «On the write-off and restructuring of tax debts of taxpayers as of 31.03.1997»] vid 05.06.1997 №314/97. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/314/97-vr> [in Ukrainian].
 18. Zakon Ukrainy «Pro spysannia ta restrukturyzatsiiu podatkovoi zaborhovanosti platnykiv podatkov – tsukrovyykh zavodiv (kombinativ) stanom na 1 sichnia 1998 r. sil'skohospodars'kykh pidpriemstv stanom na 1 sichnia 1999 r.» [The Law of Ukraine «On the write-off and restructuring of tax debts of taxpayers - sugar factories (plants) as at January 1, 1998 farms as of January 1, 1999»] vid 05.02.1999 428 – XIV. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428-14> [in Ukrainian].
 19. Zakon Ukrainy «Pro fiksovanyj sil'skohospodars'kyj podatok» [The Law of Ukraine «On fixed agricultural tax»] vid 17.12.1998 r. № 320-XI (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/320-14> [in Ukrainian].
 20. Zakon URSR «Pro poriadok dii na terytorii URSR v 1991 r. Zakonu SRSR «Pro podatky z pidpriemstv, ustanov, orhanizatsij» [The Law of Ukraine «On the order of the territory of the USSR in 1991 USSR law «On taxes from enterprises, institutions, organizations»] vid 05.07.1991 r. № 1308-XII. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1308-12> [in Ukrainian].
 21. Podatkovyj Kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010, № 2755-VI (zi zminamy i dopovnenniamy). *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page35> [in Ukrainian].

22. Slatvins'ka, M. O. (2012). *Al'ternatyvni systemy opodatkuvannia maloho biznesu: stan, problemy, perspektyvy* [Alternative system of taxation of small businesses: the state, problems and prospects]. Odesa [in Ukrainian].
23. Ukaz Prezidenta Ukrainy «Pro pidtrymku sil'skohospodars'kykh tovarovyrobnykiv» [The Law of Ukraine «On the support of agricultural producers»] vid 02.01.1998 r. № 1328/98. *zakon4.rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1328/98> [in Ukrainian].

Olena Magopets, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Anatoly Bosenko, Postgraduate

Kirovohrad National Technical University, Kirovohrad, Ukraine

Genesis of Taxation System for Agricultural Producers in Ukraine

The purpose of this article is to study the history of the development and transformation of the taxation system for agricultural producers in order to clarify the characteristics of its development, effectiveness of the assessment and identification of possible alternatives.

It has been substantiated that the introduction of a special tax system for agricultural producers was necessary and timely in a period of transformation processes in the economic system, crisis in payments and unprofitable activities of most of the enterprises. Assessing the positive and negative effects of tax reforms, it has been noted that the expediency of the extension of the special tax system for agricultural producers is advisable, but the interests of taxpayers and the state must be taken into account.

It has been proved that the adjustment of the conditions of taxation for agricultural producers should be done in the direction of the differentiated approach to the definition of tax payers in addition to the area of the agricultural land, income and to the number of employees.

taxes, taxation system, agricultural producers, fixed agricultural tax, single tax

Одержано 25.05.15